



NORGES HØYESTERETT

Den 11. januar 2008 avsa Høyesterett kjennelse og dom i

HR-2007-00046-A, (sak nr. 2007/824), straffesak, anke,

I.

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lasse Qvigstad)

mot

A (advokat Erling O. Lyngtveit)

B (advokat Berit Reiss-Andersen)

C (advokat Morten Furuholmen – til prøve)

II.

A (advokat Erling O. Lyngtveit)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lasse Qvigstad)

III.

C (advokat Morten Furuholmen – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lasse Qvigstad)

IV.

B (advokat Berit Reiss-Andersen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lasse Qvigstad)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Skoghøy**: Saken gjelder saksbehandlingen og straffutmålingen i en straffesak for lagmannsretten hvor det dominerende forhold er grovt ran eller medvirkning til dette.

- (2) Søndag 22. august 2004 ca. kl. 11.00 ble Munch-maleriene ”Skrik” og ”Madonna” ranet fra Munchmuseet i Oslo. Ranet ble gjennomført ved at en bil med tre personer stoppet 30–40 meter fra hovedinngangen. To av dem, begge maskerte og den ene med en skarpladd revolver, løp inn i museet, mens den tredje ventet i bilen utenfor. De to som løp inn i museet, dro maleriene ”Skrik” og ”Madonna” ned fra festene og løp ut i bilen med dem. Deretter kjørte bilen bort med de tre personene og maleriene.
- (3) Ved tiltalebeslutning 16. desember 2005 ble A, født 5. desember 1975, C, født 29. mars 1968, B, født 2. oktober 1971, D, født 26. juli 1967, og E, født 15. februar 1967, av Oslo statsadvokatembeter satt under tiltale ved Oslo tingrett for gjennomføringen av ranet eller medvirkning til dette (tiltalens post I). Ranet er i tiltalen subsumert under straffeloven § 268 andre ledd, jf. § 267 første og tredje ledd, jf. § 60a – grovt ran begått som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe. I tiltalebeslutningen er grunnlaget for ranstiltalen beskrevet slik:

”Søndag 22. august 2004 ca kl 1100 ranet de etter forutgående planlegging Munch museet i Oslo. To maskerte ranere, hvorav en av disse var bevæpnet med en Smith & Wesson 357 magnum revolver, truet vakter og besøkende til å legge seg ned på gulvet. De klippet over festene til de to Munch maleriene ‘Skrik’ og ‘Madonna’, og løp ut med disse til en ventende Audi S4 stasjonsvogn som ble ført av en tredje raner. De kjørte deretter til Sinsenveien hvor bilen ble hensatt, nedsprayet med et brannslukningsapparat. Bilen var forut for ranet solgt fra D til C, og ble overlevert ransdagen til C og/eller B og/eller A av E og D. Bilen var på forhånd rengjort av D og E på en slik måte at det skulle vanskeliggjøre funn av tekniske spor. Forut for ranet var bl.a. oppbevaringssted for bildene planlagt og bildene ble i tråd med dette oppbevart i en buss tilhørende F på X gård på Y. Bildene ble flyttet av bl.a. A til et ukjent sted den 24. september 2004. I perioden etter dette forsøkte bl.a. D og C å få omsatt bildene.”

- (4) For A, C, D og E omfattet tiltalen også enkelte andre forhold uten tilknytning til ranet av Munch-maleriene (tiltalens post II og postene IV–VIII).
- (5) I tillegg til de fem personene som var tiltalt for ranet av Munch-maleriene, ble F tiltalt for overtredelse av straffeloven § 317 første og tredje ledd – heleri – ved å ha oppbevart maleriene i en buss på X gård (tiltalens post III).
- (6) Da straffesaken ble behandlet av tingretten, var maleriene ikke kommet til rette. Påtalemyndigheten nedla for tingretten påstand om at A, B, C, D og F skulle dømmes til in solidum å betale erstatning til Oslo kommune med kr 750 000 000, som var antatt verdi av maleriene.
- (7) Tingretten avsa 2. mai 2006 dom med slik domsslutning:

- ”1. A, født 05.12.75, frifinnes for tiltalens post I og erstatningskravet.
2. A dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd og legemiddeloven § 31 annet ledd, jf § 24 første ledd, sammenholdt med straffeloven § 63 annet ledd til fengsel i 14 – fjorten – dager. Straffen er utholdt ved varetekt.
3. B, født 02.10.1971, dømmes for overtredelse av straffeloven § 268 annet ledd, jf. § 267 første og tredje ledd, jf. straffeloven § 61 og § 64 første ledd til fengsel i 8 – åtte – år. I straffen fragår 309 – trehundreogni – dager for utholdt varetekt.

4. **I medhold av straffeloven § 35 og § 37 d annet ledd inndras fra B til fordel for Norsk kontantservice AS 8.600 – åttetusensekshundre – kroner.**
 5. **C, født 29.03.1968, dømmes for overtredelse av straffeloven § 268 annet ledd, jf. § 267 første og tredje ledd, vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 24 første ledd, sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd til fengsel i 7 – syv – år. I straffen fragår 421 – firehundreogtrente – dager for utholdt varetekt.**
 6. **D, født 26.07.1967, dømmes for overtredelse av straffeloven § 268 annet ledd, jf. § 267 første og tredje ledd, straffeloven § 317 første ledd, straffeloven § 162 første ledd, våpenloven § 33 første ledd annet punktum, jf. tredje ledd, jf. § 8 første ledd og legemiddelloven § 31 annet ledd, jf. § 24 første ledd, sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd og § 63 annet ledd til fengsel i 4 – fire – år. Til fradrag i straffen kommer 150 – etthundreogfemti – dager for utholdt varetekt.**
 7. **D frifinnes for tiltalens post IV a, c og erstatningskravet.**
 8. **I medhold av straffeloven § 35 og § 37 d første ledd inndras fra D en Sako Winchester pistol, en russisk kombirifle, en Beretta pistol kaliber 22, en maskinpistol av type Heckler & Koch MP 5 inkludert kolbe og rem, 5 lydempere til MP 5 og den 9 millimeter ammunisjon nevnt i beslagsrapport av 9. april 2005 løpenummer 15, 16 og 17.**
 9. **E, født 15. 02.1967, frifinnes for tiltalens post I, II og erstatningskravet.**
 10. **E dømmes for overtredelse av straffeloven § 317 første ledd til en bot på 5.000 – femtusen – kroner. Straffen er utholdt ved varetekt.**
 11. **F, født 25.03.1970, frifinnes.**
 12. **B og C dømmes in solidum til å betale erstatning til Oslo kommune med 750.000.000 – syvhundreogfemtifem millioner – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.”**
- (8) Både påtalemyndigheten og de tre som ble domfelt for ranet i tingretten – B, D og C – anket til Borgarting lagmannsrett.
 - (9) Påtalemyndigheten anket over frifinnelsen av A for tiltalens post I, frifinnelsen av E for tiltalens post II og frifinnelsen av F for tiltalens post III. I forhold til B, C og D anket påtalemyndigheten også over den bevisbedømmelse som lå til grunn for at tingretten ikke gav straffeloven § 60a anvendelse.
 - (10) B, D og C anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalens post I. D anket også over straffutmålingen. I tillegg bad B og C om ny behandling av erstatningskravet, jf. straffeprosessloven § 434.
 - (11) Ved lagmannsrettens beslutning 30. juni 2006 ble alle ankene henvist til ankeforhandling.
 - (12) Maleriene kom til rette 31. august 2006. De var imidlertid påført skader. For lagmannsretten nedla påtalemyndigheten påstand om at de tiltalte skulle dømmes til med solidarisk ansvar å betale erstatning til Oslo kommune med kr 2 845 754. Av dette beløp utgjorde kr 1 570 754 omkostninger til reparasjon/konservering av maleriene, mens resten – kr 1 275 000 – utgjorde tap av inntekter (billetter, salg, omvisning og kafédrift) i den tiden Munchmuseet holdt stengt etter ranet.

(13) Borgarting lagmannsrett avsa 23. april 2007 dom med slik domsslutning:

- ”1. **A, født 5. desember 1975, dømmes for overtredelse av straffeloven § 268 annet ledd, jf. § 267 første og tredje ledd og de forhold som er rettskraftig avgjort ved Oslo tingretts dom av 2. mai 2006, alt sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd og § 63 annet ledd til en straff av fengsel i 5 – fem – år og 6 – seks – måneder.**

Til fradrag i straffen kommer 358 dager for utholdt varetekt.

2. **B, født 2. oktober 1971, dømmes for overtredelse av straffeloven § 268 annet ledd, jf. § 267 første og tredje ledd sammenholdt med straffeloven § 60 a) og § 64 til en straff av fengsel i 9 – ni – år og 6 – seks – måneder. Straffen er en fellesstraff med Borgarting lagmannsretts dom av 24. juni 2005.**

Til fradrag i straffen kommer 391 dager for utholdt varetekt.

3. **C, født 29. mars 1968, dømmes for overtredelse av straffeloven § 268 annet ledd, jf. § 267 første og tredje ledd sammenholdt med straffeloven § 60 a) og de forhold som er rettskraftig avgjort ved Oslo tingretts dom av 2. mai 2006, jf. § 63 annet ledd til fengsel i 9 – ni – år.**

Til fradrag i straffen kommer 421 dager for utholdt varetekt.

4. **D, født 26. juli 1967, frifinnes for tiltalens post I.**

5. **D dømmes for de forhold som er rettskraftig avgjort ved Oslo tingretts dom av 2. mai 2006 sammenholdt med straffeloven §§ 62 første ledd og 63 annet ledd til en straff av fengsel i 90 – nitti – dager. Straffen anses utholdt ved varetekt.**

6. **A, B og C dømmes in solidum til å betale erstatning til Oslo kommune med 1.570.000 – enmillionfemhundreogsyttitusen – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.”**

(14) Lagmannsretten la til grunn at C hadde vært ”med på planleggingen og organiseringen av ranet”. A var én av de to ransmennene som var inne i Munchmuseet og tok maleriene, mens B kjørte ransbilen. C representerte ifølge lagmannsretten ”mellomsjiktet innenfor det kriminelle nettverk som stod bak ranet”. Det var han som hadde anskaffet bilen og våpenet som ble benyttet under ranet, og stått for ”rekrutteringen av B og eventuelt også A”. Den personen som sammen med A var inne i Munchmuseet og hentet maleriene, var ifølge lagmannsretten en person som døde i november 2006. Det var han som bar revolveren.

(15) Det nærmere saksforhold og de domfeltes personlige forhold fremgår av tingrettens og lagmannsrettens dommer.

(16) Både påtalemyndigheten og de tre som ble domfelt for ranet i lagmannsretten – A, C og B – har anket til Høyesterett. Påtalemyndighetens anke retter seg mot straffutmålingen. C anket over lovanvendelsen, saksbehandlingen og straffutmålingen, mens B anket over saksbehandlingen, straffutmålingen og det borgerlige rettskrav. As anke var opprinnelig begrenset til å gjelde straffutmålingen, men er senere utvidet til også å gjelde saksbehandlingen, jf. straffeprosessloven § 318 første ledd.

- (17) Under behandlingen for Høyesteretts kjæremålsutvalg begjærte C bevisopptak til avhør av D, som ble domfelt for ranet i tingretten, men frifunnet i lagmannsretten, tidligere politibetjent G, som hadde avgitt vitneforklaring både for tingretten og lagmannsretten, og sjefredaktør H i forlaget Z, jf. straffeprosessloven § 338. Begjæringen ble begrunnet med at D og G forut for lagmannsrettens behandling av saken hadde inngått avtale med Z om et bokprosjekt uten at dette var blitt opplyst under behandlingen for lagmannsretten. B og A sluttet seg til begjæringen om bevisopptak. Ved kjæremålsutvalgets beslutning 29. juni 2007 ble begjæringen tatt til følge.
- (18) Bevisopptak ble avholdt av Oslo tingrett 15. oktober 2007. Det ble under dette avgitt forklaringer av G, H og D.
- (19) Ved Høyesteretts kjæremålsutvalgs beslutning 13. november 2007 ble de domfeltes anker over saksbehandlingen tillatt fremmet for så vidt gjaldt ”manglende opplysning om det bokprosjektet som involverte D og G”. Videre ble både påtalemyndighetens og de domfeltes anker over straffutmålingen tillatt fremmet, men med den begrensning at straffutmålingen skal prøves på grunnlag av lagmannsrettens bevisbedømmelse. For øvrig ble ankene ikke tillatt fremmet.
- (20) De domfelte, C, A og B, har prinsipielt påstått lagmannsrettens dom med hovedforhandling opphevd på grunn av saksbehandlingsfeil. Som begrunnelse for dette har deres forsvarere vist til at vitner etter straffeprosessloven § 130 første ledd blant annet skal spørres om hvilket forhold de har til den eller de siktede. Hvis det er grunn til det, skal de også spørres om andre omstendigheter som kan ha innflytelse på bedømmelsen av forklaringen. G hadde orientert statsadvokatene om den forlagskontrakt som han, D og I hadde inngått med Z, men denne opplysningen ble ikke videreformidlet til lagmannsretten eller de domfelte eller deres forsvarere. Når lagmannsretten ikke ble gjort kjent med forlagskontrakten, ble forholdet mellom G og D etter de domfeltes oppfatning mangelfullt opplyst, jf. straffeprosessloven § 294. Forlagskontrakten har betydning for vurderingen av Gs forklaring og dermed også for vurderingen av Ds forklaring, idet G blant annet skulle forklare seg om Ds troverdighet. Etter de domfeltes syn vil Gs vurdering av Ds troverdighet lett kunne være påvirket av forlagskontrakten, som de hadde en felles økonomisk interesse i. I tillegg kommer at når verken de domfelte eller deres forsvarere var gjort kjent med kontrakten, var forsvarerne under eksaminasjonen av G og D avskåret fra å stille relevante spørsmål om betydningen av kontrakten. Den omstendighet at bokplanene etter det som er opplyst, ble ”lagt på is” før ankeforhandlingen for lagmannsretten, kan etter de domfeltes oppfatning ikke tillegges vekt. Forlagskontrakten er ikke blitt kansellert.
- (21) Subsidiært har de domfelte anført at den straff lagmannsretten har utmålt, er for streng. Ved straffutmålingen må det blant annet tas hensyn til at maleriene er kommet til rette.
- (22) *Påtalemyndigheten* har anført at en anke til Høyesterett etter straffeprosessloven § 306 andre ledd ikke kan grunnes på feil ved bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Dersom de domfeltes anker over saksbehandlingen skal tas til følge, må Høyesterett foreta en vurdering av hvordan lagretten har vurdert de ulike bevisene i saken. Dette har Høyesterett ikke anledning til. Etter vår prosessordning må et angrep på lagrettens bevisbedømmelse i tilfelle gjennomføres ved begjæring om gjenopptakelse, se Rt. 1988 side 1071. Man kan ikke tillate at lagrettens bevisbedømmelse blir angrepet ”bakvegen”

ved en anke over saksbehandlingen som begrunnes med at saken ikke har vært tilstrekkelig opplyst, jf. straffeprosessloven § 294.

- (23) Subsidiært har påtalemyndigheten anført at om det skulle bli ansett som en saksbehandlingsfeil at det under behandlingen for lagmannsretten ikke ble gitt opplysninger om forlagskontrakten, kan denne feilen ikke ha virket inn på innholdet av lagmannsrettens dom. Det er usannsynlig at bevisene ville ha blitt vurdert annerledes om dette forholdet var gjort kjent.
- (24) På bakgrunn av at ranet representerer et anslag på uerstattelige nasjonale kulturverdier, bør de straffer som lagmannsretten har idømt, etter påtalemyndighetens syn skjerpes. Under henvisning til de straffutmålingsmomenter som lagmannsretten har lagt vekt på, har aktor nedlagt påstand om at straffen for A bør settes til fengsel i sju år, straffen for C til fengsel i ti år og straffen for B til fengsel i 12 år og seks måneder.
- (25) *Mitt syn på saken*
- (26) Jeg behandler først *de domfeltes saksbehandlingsankes*.
- (27) Den del av de domfeltes saksbehandlingsankes som er tillatt fremmet for Høyesterett, er spørsmålet om det er en saksbehandlingsfeil som kan lede til opphevelse av lagmannsrettens dom, at det under behandlingen for lagmannsretten ikke ble opplyst om den forlagskontrakt som G, I og D hadde inngått med Z.
- (28) Etter bevisførselen for Høyesterett legger jeg til grunn at G, D og I 20. desember 2006 inngikk avtale med Z om utgivelse av en bok med arbeidstittelen ”Politi og røver”. Boken skulle skrives av I, som er journalist i Aftenposten, mens G og D skulle bidra med stoff. I forlagskontrakten er alle tre angitt som forfattere. Etter avtalen skulle royalty fordeles likt mellom forfatterne. Ranet av Munch-maleriene ”Skrik” og ”Madonna” var en av de sakene som det kunne være aktuelt å omtale i boken.
- (29) Frem til 1. mai 2006 var G ansatt som politibetjent, men han hadde ikke hatt noe med etterforskningen av ranet av Munch-maleriene å gjøre. Han hadde imidlertid kjent D siden 1997–98. D hadde bidratt med opplysninger om ransmiljøet. Blant annet hadde han gitt G opplysninger om hvem som stod bak ranet av Munch-maleriene.
- (30) Ranet av Munch-maleriene ”Skrik” og ”Madonna” ble begått 22. august 2004. Samme dag ble G informert av D om at det var C som hadde organisert ranet. D bidro også med ytterligere opplysninger utover høsten 2004 og januar 2005. De opplysninger D gav, ble fortløpende videreformidlet til dem som etterforsket ranet, og 4. januar 2006 nedtegnet G de opplysninger han hadde fått fra D, i en ”egenrapport”.
- (31) I mai 2006 tok sjefredaktør H i Z kontakt med G med sikte på et bokprosjekt. Sensommeren eller tidlig på høsten 2006 ble det inngått en kontrakt mellom forlaget som utgiver og G og I som forfattere om utgivelse av en bok med arbeidstittelen ”Politi og røver”. Samarbeidet ble senere utvidet til å omfatte D. Tanken var at man skulle ha med en ”aktør fra den andre siden”. G har forklart at det ikke var han som foreslo D, men at det var han som tok kontakt med D med forespørsel om han kunne være med på bokprosjektet. D sa seg villig til dette, og 20. desember 2006 ble det inngått ny kontrakt med Z, hvor D er oppgitt som forfatter sammen med G og I.

- (32) Etter at G sluttet i politiet, inngikk han en oppdragsavtale med TV 2. Han informerte TV 2 om forlagsavtalen med Z. Da TV 2 reagerte på denne, tok G kontakt med forlaget og meddelte at han, siden han var vitne i Munch-saken, inntil videre måtte trekke seg fra bokprosjektet, men at det eventuelt kunne tas opp igjen på et senere tidspunkt. Dette ble akseptert fra forlagets side.
- (33) På bakgrunn av TV 2's reaksjon informerte G også aktorene i Munch-saken, statsadvokat Elisabeth Jordan Ramstad og kst. statsadvokat Morten Hojem Ervik, om forlagsavtalen. Etter at statsadvokatene hadde drøftet spørsmålet, fikk G meddelelse om at forlagsavtalen "ikke var noe tema i saken". Han fikk imidlertid ikke noe pålegg om å la være å nevne prosjektet i sin vitneforklaring.
- (34) Da G avgav forklaring for lagmannsretten, ble det protokollert at han var "uforbundet med de tiltalte". Det ble ikke opplyst noe om forlagsavtalen, men den kontakt G hadde hatt med D tilbake til 1997–98, var godt kjent, og på denne bakgrunn ble G av rettens administrator formant om ikke å la forbindelsen med D influere på forklaringen.
- (35) I tillegg til at G skulle forklare seg om den informasjon om ranet av Munch-maleriene som han hadde fått fra D, skulle han foreta en vurdering av troverdigheten av de opplysninger D hadde gitt ham. For at retten skal kunne vurdere troverdigheten av de forklaringer som blir avgitt, skal vitner etter straffeprosessloven § 130 første ledd blant annet opplyse om sitt forhold til den eller de siktede og om andre forhold som kan ha betydning for bedømmelsen av forklaringene.
- (36) Det kan etter min mening ikke være tvilsomt at en avtale om et boksamarbeid mellom et vitne og en siktet er en omstendighet som kan virke inn på bedømmelsen av troverdigheten av vitnets forklaring. Dette gjelder i særlig grad i et tilfelle som dette hvor G blant annet skulle forklare seg om troverdigheten av de opplysninger D hadde meddelt ham. Selv om G da han avgav forklaring i lagmannsretten, ikke lenger var ansatt i politiet, var det i egenskap av tidligere politibetjent han forklarte seg. På denne bakgrunn finner jeg det klart at det under behandlingen for lagmannsretten skulle ha vært gitt opplysninger om den forlagskontrakt som G, I og D hadde inngått med Z. Når aktorene for lagmannsretten var kjent med forlagskontrakten, men ikke opplyste om denne, må dette derfor anses som en saksbehandlingsfeil. Etter sikker rettspraksis er det ved bruk av rettsmidler ikke bare feil fra rettens side som blir ansett som saksbehandlingsfeil, men også feil fra påtalemyndigheten, se for eksempel Rt. 2006 side 1055, 2005 side 321, 2002 side 1245 og 2001 side 127. Det er ikke noe vilkår at noen kan bebreides for feilen. Det avgjørende er om retten eller noen som på det offentliges vegne har ansvar for å tilrettelegge saken for retten, objektivt har begått en feil, jf. Rt. 2006 side 1055 og 2005 side 321.
- (37) Dersom det ikke er tale om en saksbehandlingsfeil som omfattes av oppregningen i straffeprosessloven § 343 andre ledd, er det et vilkår for at feilen skal gi grunnlag for å oppheve den avgjørelse som er truffet, at "det antas at feilen kan ha innvirket på dommens innhold", se § 343 første ledd. I Rt. 2005 side 907 avsnitt 44 er det lagt til grunn at det ved avgjørelsen av hvor stor grad av sannsynlighet som må kreves for at feilen kan ha virket inn, må skilles mellom frifinnende og fellende dommer. For at en fellende dom skal kunne oppheves, er det tilstrekkelig at det en *rimelig mulighet for at feilen har hatt betydning*.

- (38) Den saksbehandlingsfeil vi her står overfor, går ikke inn under § 343 andre ledd. Spørsmålet blir derfor om det er noen rimelig mulighet for at feilen har virket inn på innholdet av lagmannsrettens dom.
- (39) Som tidligere nevnt, skulle G forklare seg om de opplysninger som han i egenskap av tidligere politibetjent hadde mottatt fra D. I tillegg skulle han foreta en vurdering av troverdigheten av disse opplysningene. Selv om det var I som skulle skrive boken, og G og D bare skulle bidra med informasjon, vil en slik samarbeidsavtale etter min mening kunne innvirke på Gs oppfatning av Ds troverdighet. Riktignok hadde D helt siden 1997–98 opptrådt som informant for G. Dette forholdet var kjent for lagmannsretten og de øvrige tiltalte og deres forsvarere. Det samarbeidsforhold som ligger i bokprosjektet, bringer likevel en ny dimensjon inn i forholdet mellom G og D. Selv om bokprosjektet ikke var kommet i gang, kan man etter mitt syn ikke se bort fra at denne samarbeidsavtalen kan ha virket inn på Gs vurdering av Ds troverdighet. Den manglende opplysning om forlagskontrakten vil derfor kunne ha innvirket på innholdet av lagmannsrettens dom såfremt G eller D i sine forklaringer har gitt opplysninger om noen av de domfeltes rolle som kunne ha vært utslagsgivende for lagretten eller lagmannsrettens bevisvurdering. På dette punkt må det etter min mening skilles mellom de tre domfelte.
- (40) Ut fra de opplysninger som foreligger, må Ds og Gs forklaringer antas å ha vært sentrale bevismidler ved domfellelsen av C. Riktignok finnes det også enkelte andre bevis mot ham. C har erkjent å ha kjøpt ransbilen av D, og at formålet med bilkjøpet var at den skulle brukes til en forbrytelse. Lagmannsretten har også vist til at spaning mot C og fotografier ”knytter C til planleggingen av ranet”.
- (41) Som tidligere nevnt, har imidlertid lagmannsretten ikke bare lagt til grunn at C hadde vært med på planleggingen av ranet, men at han representerte ”mellomsjiktet innenfor det kriminelle nettverk som stod bak ranet” og blant annet hadde stått for ”rekrutteringen av B og eventuelt også A”. Ved den nærmere fastleggelse av Cs rolle ved gjennomføringen av ranet må Ds og Gs forklaringer etter min oppfatning ha stått sentralt, og det kan ikke ses bort fra at de på dette punkt har vært utslagsgivende for lagmannsrettens bevisvurdering.
- (42) På denne bakgrunn finner jeg – om enn under noen tvil – at det er en rimelig mulighet for at den manglende opplysning om forlagskontrakten har innvirket på domfellelsen av C. For C må derfor lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves, jf. straffeprosessloven § 343 første ledd sammenholdt med § 347 første ledd.
- (43) Domfellelsen av A står derimot etter min mening i en helt annen stilling. De opplysninger som D hadde formidlet til G, er sammenfattet i Gs egenrapport av 4. januar 2006. I denne er A overhodet ikke nevnt. Det må dermed legges til grunn at D ikke har formidlet opplysninger av betydning om A til G. Det G skulle forklare seg om, var de opplysninger han hadde fått formidlet fra D, og troverdigheten av disse. Når D ikke kan antas å ha formidlet opplysninger av betydning om A til G, og det var de opplysninger G hadde fått fra D og troverdigheten av dem G skulle forklare seg om, kan jeg ikke se at det finnes noen rimelig mulighet for at den manglende opplysning om forlagskontrakten har innvirket på domfellelsen av A. As saksbehandlingsanke må etter dette forkastes.

- (44) Det fremgår av Gs egenrapport av 4. januar 2006 at B er en av de personer som D hadde omtalt overfor G. De opplysninger som D har gitt om B, fremstår imidlertid på ingen måte som utslagsgivende for domfellelsen av ham. B har erkjent å ha hatt befatning med ransbilen, og når B er blitt domfelt for å ha deltatt ved gjennomføringen av ranet, har lagmannsretten blant annet bygd på opplysninger fra F, og at det på grunnlag av den beskrivelse som ble gitt av et vitne som passerte ransbilen på kort avstand, ble utarbeidet en "fantomtegning" av sjåføren med klare likhetstrekk med B. Videre har lagmannsretten lagt vekt på at B i ransmiljøet var kjent som en god sjåfør, at han hadde vært sjåfør i Aker Brygge-ranet, som ble begått en uke etter Munch-ranet, og at det hjemme hos ham er beslaglagt penger som stammer fra ranet av Norsk Kontantservice AS (NOKAS-ranet) 5. april 2004.
- (45) Min konklusjon blir etter dette at de opplysninger om B som D har formidlet til G, ikke kan ha vært utslagsgivende for domfellelsen av B. Den manglende opplysning om forlagskontrakten kan da ikke ha hatt noen innvirkning på domfellelsen av ham. Bs saksbehandlingsanke må derfor forkastes.
- (46) Jeg går så over til å behandle *straffutmålingen for A og B*.
- (47) A er dømt for grovt ran, oppbevaring av ca. 8 gram kokain (tiltalens post V bokstav a) og bruk av hasj (tiltalens post VII post a). I motsetning til B er A ikke dømt for å ha begått ranet som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe. Ved straffutmålingen er det domfellelsen for det grove ranet som er utslagsgivende. A er tidligere bare straffet for noen mindre narkotikalovbrudd.
- (48) Det må ved utmålingen av straff for ranet av Munch-maleriene legges betydelig vekt på at det dreier seg om ran av uerstattelige nasjonale kulturverdier. Straffen bør derfor etter mitt syn settes noe høyere enn om det hadde vært tale om ran av penger til samme økonomiske verdi. Selv om maleriene senere er kommet til rette, må det reageres meget strengt mot samfunnsskadelig kriminalitet av denne karakter.
- (49) Det må også tillegges vesentlig vekt at den ene raneren var bevæpnet med et ladd våpen. Som fremholdt av lagmannsretten, vil et bevæpnet ran i åpningstiden for et museum utsette mange mennesker for risiko og for en påkjenning som kan påføre senskader.
- (50) Etter min mening bør straffen for et ran av den art som A er dømt for, i utgangspunktet ligge på rundt sju års fengsel.
- (51) Fra forsvarernes side er det fremholdt at det ved straffutmålingen må tas hensyn til at maleriene er kommet til rette. Jeg er enig i at det må tas hensyn til dette. Selv om maleriene er blitt noe skadet, er den samfunnsmessige skadevirkning av handlingen som følge av at maleriene er kommet til rette, blitt vesentlig mindre enn om de hadde gått tapt. Dette tilsier en viss reduksjon i straffen i forhold til det utgangspunkt jeg har angitt.
- (52) I dette tilfellet er det ikke opplyst noe om hvordan maleriene er kommet til rette. Som et generelt synspunkt vil jeg imidlertid fremheve at dersom det ved straffutmålingen tas hensyn til at utbyttet av den straffbare handling er blitt tilbakelevert, vil det fungere som et incitament for lovbrøtere til å sørge for slik tilbakelevering.

- (53) På bakgrunn av at maleriene er kommet til rette, finner jeg at straffen for A passende kan settes til fengsel i seks år.
- (54) B er dømt for medvirkning til grovt ran utført som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe. Før dommen i den foreliggende sak er B tidligere straffedømt til sammen sju ganger.
- (55) Straffen for B bør utmåles som en fellesstraff med Borgarting lagmannsretts dom 24. juni 2005, hvor B ble dømt for Aker Brygge-ranet og noen vinningsforbrytelser. Straffen ble her – som fellesstraff med en tidligere betinget dom for bilbrukstyveri og tre vegtrafikkovertrедelser – satt til fengsel i fire år.
- (56) Ved utmålingen av straff for B må det tas utgangspunkt i de samme momenter som er fremholdt ved straffutmålingen for A.
- (57) Da det forhold B er dømt for i den foreliggende sak, er begått forut for Aker Brygge-ranet, som ble begått 30. august 2004, kommer straffeloven § 62 til anvendelse, se straffeloven § 64. På den annen side må det ved straffutmålingen tas hensyn til at B med kort mellomrom har medvirket til to grove ran. Det må også tillegges vekt i skjerpene retning at ranet av Munch-maleriene er begått som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, jf. straffeloven § 60a, og at ett av formålene med ranet var å trekke oppmerksomheten bort fra etterforskningen av NOKAS-ranet. Etter en samlet vurdering finner jeg at fellesstraffen med Borgarting lagmannsretts dom 24. juni 2005 bør settes til fengsel i ti og et halvt år.
- (58) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E O G D O M :

1. Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves for C.
 2. As og Bs anker over saksbehandlingen forkastes.
 3. For A gjøres den endring i lagmannsrettens dom at straffen settes til fengsel i 6 – seks – år.
 4. For B gjøres den endring i lagmannsrettens dom at straffen settes til fengsel i 10 – ti – år og 6 – seks – måneder.
- (59) Dommer **Flock**: Jeg er i likhet med førstvoterende kommet til at det under lagmannsrettens behandling av straffesaken skulle vært gitt opplysninger om den forlagskontrakten som den tidligere polititjenestemannen G hadde inngått, blant annet sammen med tiltalte D. Jeg er også enig i at de manglende opplysninger til retten om dette fra påtalemyndighetens side innebærer at det ble begått en saksbehandlingsfeil og viser til den begrunnelse som førstvoterende har gitt. Jeg ser imidlertid annerledes på spørsmålet om denne saksbehandlingsfeilen ”kan ha innvirket på dommens innhold”, jf. straffeprosessloven § 343 første ledd.

- (60) Isolert betraktet kan det ikke være tvilsomt at et mulig slikt forestående samarbeide mellom et sentralt vitne og en tiltalt meget lett vil kunne bidra til å så tvil om vitnet er i stand til å forklare seg korrekt. Ikke minst må det gjelde i et tilfelle som det foreliggende, hvor vitnet ikke bare skulle forklare seg om innholdet i den løpende informasjon han hadde mottatt fra tiltalte D etter Munch-ranet, men også skulle gi retten sin bedømmelse av hvorvidt man kunne gå ut fra at disse opplysningene var til å stole på.
- (61) Situasjonen var likevel særegen idet det i en årrekke hadde eksistert en forbindelse mellom denne politimannen og D, hvor den sistnevnte ved ulike anledninger som informant hadde gitt G opplysninger av interesse for politiets etterforskning av straffesaker. Dette var imidlertid, som nevnt av førstvoterende, kjent for lagmannsretten. I den grad G uttalte seg positivt om Ds troverdighet, var dette følgelig en omstendighet som retten kunne ta i betraktning.
- (62) Det mulige fremtidige samarbeidet mellom G og D om boken ville således, om det hadde blitt opplyst, vært en omstendighet som kom i tillegg til den forbindelse som det allerede i lang tid hadde vært mellom disse to. Spørsmålet er om det er noen rimelig mulighet for at Gs forklaring kunne ha blitt bedømt annerledes om retten hadde fått opplysninger om bokprosjektet, med den følge at spørsmålet om skyld eller straff hadde blitt vurdert på en annen måte.
- (63) Jeg kan ikke se at det er noen rimelig mulighet for at bokprosjektet kan ha virket inn på den vurdering av Ds troverdighet som G ga som vitne. G kunne her bygge på mange års erfaringer, og det mulige fremtidige prosjektet kan vanskelig ha fått ham til å forklare seg annerledes enn det han ellers ville ha gjort.
- (64) Det avgjørende må imidlertid være om det er noen rimelig mulighet for at opplysninger om bokprosjektet kunne ha fått retten til å legge mindre vekt på Gs forklaring om Ds troverdighet. De to hadde en felles interesse i at prosjektet ble vellykket, og dette er en omstendighet som nok kunne mane til en viss tilbakeholdenhet med å legge for stor vekt på Gs bedømmelse. På den annen side ville en nærmere orientering om bokprosjektet ha synliggjort at ikke bare G, men også forlaget hadde vært villig til å ta med D som medarbeider. Det er etter min mening vanskelig å se bort fra at dette kunne ha virket inn i positiv retning ved bedømmelsen av hans troverdighet.
- (65) Jeg er på denne bakgrunn kommet til at det ikke kan antas at den saksbehandlingsfeil som er begått, kan ha innvirket på dommens innhold, jf. straffeprosessloven § 343 første ledd, og at anken over saksbehandlingen følgelig bør forkastes.
- (66) Når det gjelder straffutmålingen for A og B, er jeg i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende. Straffutmålingen for C finner jeg ikke grunn til å gå inn på.
- (67) Kst. dommer **Sverdrup:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Skoghøy.
- (68) Dommer **Tønder:** Likeså.
- (69) Dommer **Tjomsland:** Likeså.

(70) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E O G D O M :

1. Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves for C.
2. As og Bs anker over saksbehandlingen forkastes.
3. For A gjøres den endring i lagmannsrettens dom at straffen settes til fengsel i 6 – seks – år.
4. For B gjøres den endring i lagmannsrettens dom at straffen settes til fengsel i 10 – ti – år og 6 – seks – måneder.

Riktig utskrift bekreftes: